

perka, ki je zaradi svoje posebno vabljive vnanjosti zastopala najštevilnejše mesto na šolski mizi. Ume se, da gospod učitelj ni opustil opisa te najlepše jesenske cvetice ter povedal učencem o nji to-le:

To najlepšo jesensko cvetico, s katero dobe naši travniki svojo zadnjo krasoto, imenujemo enoperko. Svoje opravičeno in deloma tudi neopravičeno ime nosi po tem, ker objema vsako cvetno steblo v svojem spodnjem delu po en sam sedeč list. Poleg teh stebelnih listov ima rastlina še mnogo pritalnih listov, zato bi enoperki bolj sodilo ime večperka kot enoperka. Pa naj bo tako ali tako, držimo se njenega imena, saj krasi v resnici njeno sloko stebelce le do en sam sedeč list in s tega stališča je njeno ime upravičeno. Pravijo ji pa tudi gospojšnica. Vsekako bi bilo to ime bolj umestno kot enoperka, ker je doba njenega življenja in njenega najlepšega razvoja določena krog male gospojnice ali, kakor pravijo, krog malega šmarna.

Enoperka ima v zemlji kratko, koželjasto koreniko rjavkaste barve, ki je povsod pokrita z belkastimi, vlaknatimi koreninicami.

Iz korenike zraste cel šop recljatih pritalnih listov. Ti so okroglasti ali okroglastosrčasti, celorobi in popolnoma goli. Pa ne samo listi, ampak vsa rastlina je gola.

Med listi stoje robata 15 do 30 centimetrov visoka, tenka stebelca, ki jih krasi, kakor sem že omenil, v spodnji polovici en sedeč, steblo objemajoč, pritalnim listom popolnoma enak list.

Vrhu stebela je razmerno velik, bel, zvezdasto razprostrt cvet. Čašo sestavlja 5 jajčastih rogljev, ki stoje naravnost od stebela. Za polovico daljši od časnih rogljev so peteri narobejajčasti, beli venčevi lističi, po katerih tečejo odrte žile.

Med venčevimi lističi je pet belih prašnikov, a sredi cveta pestič.

Enoperka raste po gorskih senožetih pa tudi po dolinskih travnikih in je, kakor sem že omenil, najlepša jesenska cvetlica. Z vso pravico tedaj zasluži, da jo imenujemo ne le po mesecu, v katerem največ in najlepše cvete, kraljico kimavčega cvetja, ampak kraljico jesenskih cvetic sploh.

Zgode in nezgode.

Piše Iv. Kiferle.

5. Prvi poizkus s tobakom.

"a, ta je pa kadił tobak, pa je kaj žažgal," tako si bo kdo misil. Pa ni bilo tako. Okusil pa je moj tovariš slast tobakovo in njegovo moč. Pravil mi je tako-le: Moj oče je pomalo tudi pušil tobak. Imel je pipico s stolpičem. Nekega večera me pošlje v prodajalnico po tobaka za dva krajcarja. — Takrat ni bil tobak v zavitkih, marveč so ga prodajali kar po teži. Tudi dva krajcarja ni bilo malo, ker so bili stari krajcarji mnogo večji. Trije krajcarji so bili groš, šest krajcarjev je bila šestica, deset šestic pa goldinar. Potem

so goldinar razdelili na deset desetic po deset novih krajcarjev. Zdaj pa ima goldinar kar dvesto vinarjev. Dva stara krajcarja je bilo skoraj toliko kot sedem vinarjev. — Dobil sem torej tobaka za dva krajcarja in ga spravil v mehur.

Po potu proti domu pa si domislim, kako nekateri žvečijo tobak, pa trdijo, da je to dobro in da obvaruje človeka marsikake bolezni, posebno kjer je slaba pitna voda.

Ker sem bil tak nepridiprav, da sem hotel vse poizkusiti, sem poizkusil tudi to. Vzamem nekoliko tobaka v usta in ga žvečim. Ko pa pridem domov, ga pljunem iz ust. Sedem k mizi. Prihajalo mi je slabo. Oče to opazi in vpraša: „Kaj pa ti je, da si tako bled?“

Bil sem tiho.

Vpraša me mati: „Ali si kaj takega pojedel ali izpil, da ti slabi?“

„Ničesar nisem jedel ne pil,“ odgovorim, „pa kar nekaj slabo mi je.“

Da bi bil odkritosrčno povedal, tega si nisem upal. Bal sem se, da se bodo domači norčevali iz mene, ali pa mi bo oče še hlačice izprašil z brezovko. Mislil pa sem tudi, da ne bo hudega. Bo že minilo! Toda bilo mi je vedno slabše.

„Pa leži na posteljo,“ mi reče mati.

Šel sem na posteljo. Začelo se mi je vrteti v glavi. „Ti presneti tobak!“ si mislim. „Nikdar več te ne okusim!“ Tudi sedaj si nisem upal povedati, zakaj mi je slabo.

„Mati, v želodcu mi je slabo,“ rečem s slabim glasom. Mati je takoj znala, kaj bo. Prinese mi hitro posodo. Podpre mi glavo, kakor le mati zna.

Ko se mi je izpraznil želodec, mi je odleglo. Oče pa reče materi: „Skuhaj mu nekoliko mleka!“ Mati to hitro stori. Popil sem skodelico mleka. To me je okrepčalo. Bil sem miren kot bi spal. Med očetom in materjo se je razvil ta-le pogovor:

Oče: „Kaj praviš, kaj mu je bilo?“

Mati: „Ne vem. Kaj pa, ko bi bil uročen?“

Oče: „Od česa pa bi bil uročen?“

Mati: „Morda ga je kdo hudo pogledal?“

Oče: „Na uroke jaz ne dam dosti vere.“

Mati: „Pravijo, da če si kdo na eni roki pristriže nohte, na drugi pa ne; ali če si na eno nogo obuje čisto nogovico, na drugo pa ne, lahko provzroči pogled takega človeka uroke ali uročnost. Uročnega človeka boli glava, časih pa tudi bljuje.“

Oče: „Mislim, da je vse to le vraža. Čudno se mi pa vendarle zdi, zakaj mu je bilo slabo.“

Jaz sem se delal kot bi spal. Vest me je pekla. Prav bi bilo, ko bi bil vse priznal, toda tega nisem storil. Sklenil pa sem, da s tobakom nočem imeti nikakega prijateljstva več.

▷ Veseli ljudje ◁